

Vilda visenter vandrar

Europas största urskog finns i Polen och Vitryssland. Här i Białowieżaskogen vandrar åter den europeiska bisonoxen, visenten, fritt efter ett framgångsrikt räddningsprojekt. Men trots framgången finns det en oro om framtiden för Europas största däggdjur.

Två mörka ögon tittar under lugg och tycks värdera mig från topp till tå. Jätten bestämmer sig för att jag är ointressant och passerar med värdiga, långsamma steg på cirka 30 meters håll.

Det känns närmast magiskt att få möta den här vilda bisontjuren inne i urskogen i östra Polen. I april 1919, alltså för i dagarna 95 år sedan, sköts den sista vilda europeiska bisonoxen, eller visent som vi kallar den, i just de här skogarna.

Nu snart 100 år senare kan man åter möta dem i sin rätta miljö, sumpiga lövrika blandskogar med öppna gläntor med gräs, som täckte en stor del av Europa för länge sedan. Även i Sverige, ända upp mot Mälardalen, fanns det skogar som passade visenten. Den folkökning med jakt och landskapsomvandling som satte fart på 1000-talet pressade tillbaka buffeln till kärnområdet på gränsen mellan Polen och Vitryssland där kungliga jaktmarker skyddade visenterna länge.

I början av 1900-talet fanns det cirka 700 visenter kvar, under första världskriget jagades de av hungriga soldater och det sista vilda exemplaret föll alltså strax efter krigsslutet.

Tack vare att det fanns visenter i privata hägn och i djurparker kunde några framsynta polacker dra i gång en räddningsaktion som fortfarande pågår. 1952 släpptes de första visenterna fria och har ökat sedan dess.

Stammar från sju djur

Kärnområdet är fortfarande det stora skogsområdet i nationalparken Białowieża samt stora arealer i Vitryssland. I det området finns det i dag 1 300 vildlevande visenter och totalt finns det nu drygt 4 000 visenter i hägn och i fria grupper i flera länder.

Antalet kan låta betryggande men när man vet att alla bufflar stammar från bara sju djur så förstår man att inaveln är stor och den genetiska variationen smal. Risken finns att vissa sjukdomar och parasiter kan bli ett hot mot hela stammen. Visenten är fridlyst men genom riktad avskjutning planerar man att ta bort djur, främst tjurar, som visat sig ha problem.

Skansen hade möjlighet att få en viktig roll i räddningen av visenterna redan under 1930-talet. Det var två kor som skickades till avel men visade sig ha lite amerikanskt bisonblod i sig och mönstrades ut. Dessutom skickades den renrasiga tjuren Björnson 1935 till avelsanläggningen i Białowieża för att tillföra nya gener. Tyvärr blev han stängad till döds av den dominanta tjur

Den vitryggiga hackspetten är nästan utrotad i Sverige men vanlig i Białowieża.

FRIA. Numera kan man åter se Europas största däggdjur, visenten, vandra över öppna fält i östra Polen.

han skulle ersätta. Helt utan roll blev han dock inte utan han får nu pryda en av lokalerna i nationalparkens besökscentrum.

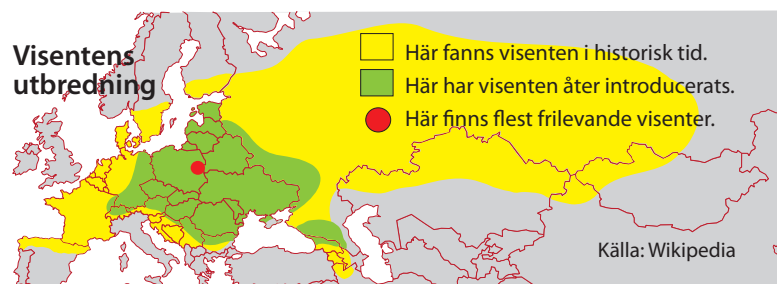
Bönderna utfodrar bufflarna

Även om det alltså är långt ifrån frid och fröjd så växer och frodas stammen. Bönderna i Białowieża gillar visenterna, de ordnar matplatser under vintern och får betalt för fodret som äts upp. Utfordringen gör att man i vissa områden numera kan se ganska stora hjordar med visenter på öppna fält. Vi såg en hjord på 40-talet djur passera och gå in i skogen, vi följde efter men de försvann märkligt nog nästan spårlöst inne i skogen denna snöfattiga vinter.

Rolf Segerstedt

090-12 20 91

rolf.segerstedt@landlantbruk.se

FAKTA Visenten kan väga 900 kilo

■ Visenten, även kallad europeisk bison, är nära släkt med den nordamerikanska bisonoxen. Den har klart mindre huvud än sin amerikanska släkting men är rejält högre över puckeln.

■ De frilevande låglandsvisenterna i Polen och Vitryssland kan väga upp emot 900 kilo för

tjur och 600 kilo för kor. En tjur kan bli nästan tre meter lång och nå en höjd av 1,90 meter över puckeln, kon är ett par decimeter mindre på både längden och höjden.

■ Det finns även en något mindre visentras kring Kaukasusbergen där den sista sköts 1925. Där har man inte lyckats få fram renrasiga djur utan de som nu finns är blandade med låglandsvisenter.

■ Visenterna lever i flockar på upp till 30 djur. De lever av gräs och örter samt knoppar, löv och finare kvistar från träden.

